

כרים בהומש — נזכרתי במכתב קטן והשוב, שנתגלגל לידי היום ושהנני נותן לכם בזה ככתבו וכלשונו ממש :

ב"ה, יום ה' א"ה התרפ"ד, שיקאגע. כבוד הסופר הנכבד הו"ש ורב הערך מ' יהודא גרוזבסקי נ"י.

אתכבד להציע לפני כה"ר מה שיש לתקן בירושלם ת"ו אודות ריבוי מי מעין, למען יציע לפני הנציב יר"ה והוא: כאשר ידוע הוא מדחז"ל שעין עיטם הסמוך לירושלם עיה"ק נכשר הלל ממנו לנהר פרת שבבבל ועתה נראה שנסתם, לכן טוב להעמיק אותו יותר עד שימצאו מקומי הקודם ועי"ז לא יחסרו מים בירושלם; וכן אף אם ירצו אח"כ להפך נהר סביב העיר ג"כ יוכלו עי"ז.

בכבוד גמור, אחד הציונים הנכבדים ו. א. י. ד. ל. ס. א. ז.

התראו? — לו הייתי אני מחותן; הייתי מציע מיד להביא את היהודי דנו משיקנו לא"י והייתי ממנה אותו לראש ולמנהל על מחלקת המים בעירייה בירושלם. וראשית כל דבר, הייתי מיזמן אותו לפתח את החלל, כפי הצעתו, ולהעמיק עד שימצא את אותו המקום, כדי לפתח סו"ס את השאלה הארורה של הספקת מים בירושלם. ולא נצטרך עוד לקוד ולכל הצעותיו של רבע מיליון פונט, והעיקר, שהיה בא הפץ גם לכל צרותי מהפלזנית שלי, כיחמת שבזמן האחרון — הן חרפה היא ממש לספר! כלומר לפני עונת הגשמים שירדו ב"ה

ואומרים כי אמש נכנס ה"רבי" להיכל האופירה, וכשראה את הכ"ג שלנו, מר גר לינקין, עומד ומנצח במקל הקסם שלו על המקהלה ועל כל הקהל כלה, ברך עליו, כמו בבהכ"נ של ת"א, ברכת: "שהכל נהיה ב"ה".... ולפני המערכה הראשונה ברך בקול רם: "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה!"

והקהל מהאיכה מתוך התרגשות והגיש זר-פרחים לריגוליסו.... * *

עברתי בשבוע זה ברחוב יפו וראיתי שני יהודים עומדים ומתכוננים בכונה גדולה אל הרחוב החדש, שנעשה על שם המלך ג'ורג' וביחוד אל השלט היפה והחדש המזר-היר בשלש השפות הרשמיות על כתלי "סן-רימו".

— והאיך יקראו לרחוב הזה? — שאל אחד מהם, יהודי חדש כנראה, את הברו, King George Avenue.

ענה השני באנגלית. — והאיך יתרגמו לעברית את ה"אוויון" של המלך ג'ורג' שלנו? — שאל שוב היהודי החדש.

— רחוב "א ב י נ ו מ ל כ נ ו" — ענה היהודי הירושלמי מבלי חשוב הרבה. ונחה דעתו של חברו. * *

ומדי עברי לפני הפרו ושורת הפחים הריקים הנמשכת עד רחוב "אבינו מלכנו", וראיתי בעיני את "מי מריבה" ממש הנז-

מבנות צלפהדה, שרצתה דוקא אותו מקום עפ"י הכרטיס, נומ' 17, שקבלה, כנראה, במתנה ויהודי שלישי עמד לדין ולהתוכח עם הסדרן על המקום שלו נומר שבעה-עשר, ששלם בעדו — כך הוא טוען — טביו ותקיליו, והסוף היה שעל המקום הזה ישב — אחר הנכאים של האופירה....

איני יודע באמת מפני מה התרגזו הקהל על ההפסקה הארוכה של 55 דקים — לא יותר! — בשעה שאפשר לעמד ולהסד-תכל על היציע ועל בנות-החיה לפני אכילתו מעידי-הדעת, כמעט.

ואם הלילה קצר-ראות הנך מטבעך, אל תשכח למען-השם את האספקלריה המד-אירה שדרכה לקרב רחוקים, כדי לקיים מה שנאמר: אל תסתכל בקנקן אלא כמה שיש בה....

אגב, מספרים כי בהפסקה הראשונה והארוכה כגלות, בשעה שנשמעה מעל הבמה המוזיקה של הפטישים והמסמרים הנוקבים ויורדים אחרי ה"אריות" הנחמדות של ריגוליסו וג'ידה — כאלו נפתח סניף של הנגריה "החדש" על הבמה — נגש אסתר-מו, מנהל-הבנק האפותיקאי ביפו, אל אוסישקין, ושאל ממנו מפני מה נמשכה ההפסקה כ"כ? וענה לו "מי שהיה" בהאי לישנא: עכשיו כונים בית על הבמה, ובהיות שהאופירה שלנו זקוקה עדיין לקרי-דיטים של הבנקים האפותיקאים שלנו, ע"כ נמשך הבנין כ"כ ולא במהרה יגמר....

ריקני שמח לשמע מלה אחת המובנה לו בעברית וע"כ הכניסו ב"ריגוליסו" 22 פעם "שלום" במערכה השנייה כדי שיספיק כנראה לכל הקונסולים והקוואסים שלהם בעדנו....

ובשעה שהג' מאסט הפליגה את הקול בסלסוליה ישב על ידי אחד מבני-דודנו עם ה"חומש'ל" של ריגוליסו לפגין בתרגום ערבו: Ricoulitou קרו — (רי קוליסו, בחירק תחת הטר) — נוסח "טרומד ביז", ומרב התפעלות לא יכל להתאפק ואמר לי בהתרגשות:

— וואללאה יא האוואגא האדא אחסן קן קיש-קיש ביי!.. (הי ה' אדוני שזה יותר טוב מקיש-קיש ביי!)

ואני, אעפ"י שאיני קונסיל אמריקני ואפילו לא מכסיקני, לא הבנתי גם אני אף מלה עברית כמעט מכל "ריגוליסו", אולי מפני התרגום הגרוע ואולי מפני המבטא המזרחי הטהור של משחקינו הרוסים, — חוץ ממלים עבריות מספר ומשפטים אחדים, שיצאו ברורים דוקא מפי הגוי ר' קונד...

ואוהב אני דוקא את ההפסקות, פשוט מפני שאפשר להסתכל קצת מסביבך ולר"אות קומידיות קטנות לא על הבמה מלמעלה אלא בין הקהל מלמטה.

מעשה במקום אחד, מספר 17 (בני-מטריא טוב), שקפצו עליו שלשה בעלים: אחד פרופיסור לנגינה שהלך ישר והביא עמו את הכרטיס של כבוד, אחת יופח-פית

ממש ממחיאות-כפים, וכאן כאלו נקשרו ידי הקהל, גרבהק לשונם להכם ואין פוצה פה ומצפצף — שששא! — כמו בבית-הקברות להב-דיל, הקהל הטח אמנם "און קשבת" ישמע לא שיר אלא "רוח נושבת"....

ואולם איך אומרים הצרפתים? — אם הסוף טוב הכל טוב; ; אחרי נפילת המסד, כשמחא הקהל כף לכל המשחקים וביחוד לחביבו ר' גוליסקין, קפץ ה ד ו כ ו ס בראש — A tout Seigneur tout honneur

וירקר לפני הקהל בקידות והשתחויות לכל צד, כמשחק בקי ורגיל על הכמה, והוציא את כלם בתודה....

וריגוליסו שלנו היה גבור-המהוזה האמתי, ומעכשיו יקרא שמו לא הרמלח אלא הרמלך... ולעולם לא אשכח את המחזה האחרון קורע-לבבות, בשעה שהתנפל האב המסכן על גופת בתו הנרצחת שמצא בשק, ואולם נחמתו היחידה היתה שהשק הזה היה מלא — ת ב ז....

לו הייתי אני רג יסור הייתי תוחב לתוך חשק את מרת ג'ידה בעצמה, או לכהפ"ח איזה חלוץ שהיה בטח מתנרב לרבר מצוה ו"מתפרץ" חנם לתוך השק, ואין דבר: חלוצינו הראשונים נתגנבו לא"י בתוך שקים — כן אראה בנחמה! — על חופי בירות ויפו בשעת הגזרות והנעילה של עברול-חמיד....

אין מה לרבר: האופירה שלנו הולכת ומתקדמת, ב"טראוויאטה" היתה רק פעם אחת המלה "שלום" והקונסול האמרי

כמו ז'יוריני בהגיעו לחוף יפו... נכנסתי קוממיות דרך השער הגדול מאחור, עם כל הגדולים וישבתי לי בהרחבה על כסא הכבוד שהוכן בשבילי מבעוד יום עם פתקא לבנה ומוזהבה מסכיב: "ר' עזמות שליט"א"....

אמנם, המשחק החל בלא כל-יזמך וזוג רגלים יחפות בלוית שני זוגות נעלים מלוכ" לכות טיילו ארוכות וקצרות מתחת לפרוכת האדומה, ורק בשעה שמנה וחצי בדיוק נמריז, כמו שכתוב במנצ'עה, כלומר בשעה תשע ומעלה — הורם המסד....

ונפלא הדבר: נקנו יותר מאלף אמות בר לתפאורה (דיקורציה בלע"ז), ולא נשאר אפילו "יתור" קטן של מתרים אחדים בד לפרכת כדי להאריך בתחתונים, עפ"י האפנה האחרונה....

א"א בקי גדול כ"כ בהלכות אופירה וגם לא מבקר פרופיסיונלי כר' צופר שלנו, למשל, שדרכו להכריז על כל אמן ארבעים יום לפני החצנה, ואולם כששמעתי את הטנור החדש שלנו, הבנתי את צער גדול בנים של אביו, שרצה לעשותו לחזן — הן קראתם בראיונו עם ר' צופר? — ורואה אני אמנם כי צריך תמיד לשמע בקול אבא....

כנוח שבועלם, כלשרים באופירות את השיר ההמוני והידוע "לב יעלת החזן" (לא"י דונא מוכילי בלע"ז), שירה קלה, בלא מוזיקה כמעט, הידועה לכל ה"שקצות" שברחובי מיד הקהל יוצא מכליו מתוך התפעלות, מתחיל לשיר ולצפצף את הנגינה אחר הטנור, כמ-שוררים אחרי החזן וירעשו אמות הספים

שמים וארץ ואופירה! בשבוע זה לא שמענו בירושלם עיו"ק אלא שלשה דברים אלה: ריגוליסו בליטה ו— ז'יוריני... ומרב הדוח שכתו אח"כ: אפילו את השני לנובמבר — "הג הפרעות" — וגם את המברק הידוע מלונדון ע"א התקציב שלא הגיע עדיין — במקום שלשים אלף פונט רק שמנה ימי מילה... — והסוחו את דעתם לגמרי מבל היציאה והבריחה מחסר פרנסה ולחם, ורצו כלם בנעריהם ובזקניהם, בטליונגיהם ובפונטיהם אל תיאטרון "ציון", כמו שאומרת זוגתי שתחיה: "אימתי ושיר היהודי? — כשהוא רעב"....

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

שמים וארץ ואופירה! בשבוע זה לא שמענו בירושלם עיו"ק אלא שלשה דברים אלה: ריגוליסו בליטה ו— ז'יוריני... ומרב הדוח שכתו אח"כ: אפילו את השני לנובמבר — "הג הפרעות" — וגם את המברק הידוע מלונדון ע"א התקציב שלא הגיע עדיין — במקום שלשים אלף פונט רק שמנה ימי מילה... — והסוחו את דעתם לגמרי מבל היציאה והבריחה מחסר פרנסה ולחם, ורצו כלם בנעריהם ובזקניהם, בטליונגיהם ובפונטיהם אל תיאטרון "ציון", כמו שאומרת זוגתי שתחיה: "אימתי ושיר היהודי? — כשהוא רעב"....

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

שמים וארץ ואופירה! בשבוע זה לא שמענו בירושלם עיו"ק אלא שלשה דברים אלה: ריגוליסו בליטה ו— ז'יוריני... ומרב הדוח שכתו אח"כ: אפילו את השני לנובמבר — "הג הפרעות" — וגם את המברק הידוע מלונדון ע"א התקציב שלא הגיע עדיין — במקום שלשים אלף פונט רק שמנה ימי מילה... — והסוחו את דעתם לגמרי מבל היציאה והבריחה מחסר פרנסה ולחם, ורצו כלם בנעריהם ובזקניהם, בטליונגיהם ובפונטיהם אל תיאטרון "ציון", כמו שאומרת זוגתי שתחיה: "אימתי ושיר היהודי? — כשהוא רעב"....

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

לא זכיתי ללכת אל ההצגה השניה עם ה"רבי", כדרכי מחמת שגיה לי "יאהר-צייט" אחרי זקנתי, נשמתה ערו, ולמדתי אזו פרץ משניות כנהוג — ולפיכך הקדמתי והלכתי עוד ביום שלישי בלומר: לא הלכתי אלא רצתי מחמת האזרה החמורה, שבאה בעתונים לבוא למען השם בשעה המדויקה ולא להחמיץ חליפה פו אשאר בחוץ ברחתי מן תבית בלא תפלת ערבית, ומרב הפזון הגעתי אל האופרה בלי עניבה, במחילה, ממש

תאר ונאה בלבשו, כדי לשאל דבר-מה מאת מנהל הסניף וזה האחרון, שאוהב להכתיר את פקידיו בשמות מצלצלים, הציג את הפקיד לפני הזקן והתחיל:

— זהו מנהל ת...

— "מנהל"? — קפץ הזקן, זנק מכסאו

ותחב את כל ידו לצעיר — "אחמד!... דרך-משל... אבראם!"

נדרו והושיט בכבודו ובעצמו כסא לצעיר.

— אדוני מאמריקה? "קיט דאון!"

"יעס"... פאזשאליסטא!... בא לנהל את ארצנו?...

— לא אדוני — גמגם הצעיר החור — אני לא מאמריקה...

— א א ? מלונדון ? ... מהקולוניאל

טרוסט? ... אחמד! האט קהות!..

— לא אדוני — ענה הפקיד בשמה

רפה — לא מלונדון אלא מירושלם..

כשראה מנהל הסניף שהענין מקבל

צורה מסוכנת, הפסיק את השיחה ופנת לזקן:

— אדוני טועה, זהו מנהל "הקורנג"

(חשבון עובר-ושב) שלנו. זהו אחד מפקידינו.

מיד סבב הזקן את כסאו וכסה את פניו

בגליון דאר-היום שהיה בידו וכל הפקידים

התפרצו בצחוק מתוך החדר הסמוך.

והצהיר אח"כ מנהל הקורנט, שזוהי

הפעם הראשונה בחייו, שקבל תקיעת-כה

שלמה מהזקן ולא את קצח אצבעותיו,

כנהוג, וזכה להיות רגע אחד בחייו למנהל...

עו מות

יטילו עליו קנס במשך שלשה חדשים, אעפ"י שהוא יהודי, ולא ישלם "קנסה וחראסה" וכל יתר המסים כלל וכלל, ממש כמו כל משפחות האפנדים שלנו בירושלם...

* * *

לא הספקתי לרדת מעל מדרגות העיר-ריה, והנה נפגש בי אחד מתלמידי הטובים, יהודי נאה ות"ת, וספר לי בהתרגשות כי אחד מקוזקי הקב"ה בעירנו, מעמודי-התוך של אגודת ישראל בעירנו, מסר את בתו הבוגרת, לבית-הספר של ה"פריר" (הכמרים הצרפתים)....

וכששאל אותו תלמידי גם:

— היתכן, ר' שמואל? הן יש אסור נמור וחמור?

— האסור הזה — ענה בקול-ישראל —

חל רק נגד ה"שקולים" של ה"ציוניסטיין", והשנית הרי זו בת ולא בן ...

— והלא כתיב: "את הבת תחיון?"

— שאל תלמידי.

— הכונה של חפסוק הזה — ענה ר' שמואל בניחותא — היא דוקא לנהג זאירות בנימנסיות ובבתי-הספר העברים ...

והשבת בלבי:

רבש"ע! אימתי יבוא הק"ץ (ענדע)

(בלע"ז) לכל הקומידיה הזו של אגודת ישראל בירושלם? ..

* * *

ולסוף, בשביל ההיסטוריה ל"ארץ אבו-תינו", מעשה קטן ונאה — מעשה שהיה:

המנהל הראשי של חבנק "שלנו", בא

לבקר את הסניף בירושלם. כשישב בחדר

ההנהלה נכנס אחד הפקידים, צעיר יפה

בשפע, דרכה לעורר אותי בעוד לילה ולהבש עלי זוג של פחים ריקים כדי להביאם מלאים מן הברז על כל המדרגות ...

* * *

וסדנא דארעא חד הוא:

בעירית תל-אביב נעלם כביש, כפי שמספר לנו "בעל בית" אחד בדאר-היום, ובעירית ירושלם אבד, כנראה, דבר קטן מאד ה"סטיס-דוללר", כלומר: מכונת-הקייטור לעבודת הכבישים ...

בהגיעי בשבוע זה לפני שער יפו, הגיע לאוני קול צעקה מחלונות הפלדיה, טפסתי מיד על המדרגות, ראיתי והנה הראים זועף, צועק, יורק וזורק את הטיליפון ומצלצל בכל כחו למהנדס העירייה. זה האחרון נכנס בבהלה ושאל:

— מה יש, יא בייק?

— היכן ה"סטיס-דוללר"? — הרעיש הראים בקולו.

— ה"סטיס-דוללר"? ... — ענה המד-הנדס בגרדו מתחת לתרבושו — איני יודע

היכן ה"סטיס-דוללר" ...

— מה? — צעק הראים באנגלית לכבוד המהנדס ר' יוסף-טוב מבני עשרת-

השבטים שנמצא בשעת-מעשה —

What does it mean:

"Lost the steamroller?"

כלומר, מה פירוש: אבדה מכונת-הקייטור וכי זוהי "עלבת-סיגארא"? (תיבת סיגריות).

בקצרה, נתבקשתי להודיע לכל תלמידי שכל מי שימצא בדרך את ה"סטיס-דוללר"

יקיים מצות השבת אבדו ויביאו לפלדיה, ובעבר זה יקבל פרס חשוב, דהיינו: שלא